

Reacties & ervaringen

De dood

Naar aanleiding van de oproep, iets te schrijven over ervaringen rond de dood van een geliefde, kregen we naast de reacties die we in het maart/aprilnummer van *WegWijs* geplaatst hebben, onderstaande reacties.

Ali schreef:

We willen wel iets vertellen over hoe het concreet is als je je moet voorbereiden op de dood van iemand die je lief is. Op de dood die komt en die niet lijkt te keren. Over vormen van rouwen en rouwverwerking, zoals we dat wel noemen, maar misschien toch niet kunnen. Nu het na een aantal maanden na het overlijden van mijn man, Jan, zover is om iets over rouwen te schrijven, valt het toch niet mee om dat te doen. Vrij snel na het overlijden en de begrafenis deden we de toezegging graag. Waarom? Omdat we vol waren van alles wat er allemaal was gebeurd tijdens de periode van ziekte en na het overlijden, en we sterke behoefte hadden om daar uiting aan te geven. Dat laatste stond weer in verband met ons verlangen om alles wat maar mogelijk was, te gebruiken om de laatste liefdevolle eer aan hem te bewijzen. Dit in een sfeer van wie Jan was geweest voor ons. Zo was onze insteek bij het opstellen van de *rouwbrief* en de *liturgie voor de rouwsamenkomst* in de kerk. De uitwerking ervan was spontaan van karakter, omdat Jan bij leven hierover bijna niets te kennen had gegeven. Tijdens de laatste weken van ziekte kon hij dat ook niet meer en waren wij volledig in beslag genomen door de veranderingen die het snelle ziekteproces met zich meebracht, het beloop ervan en de intensieve zorg voor hem.

Na zijn overlijden en nadat we als familie hem hadden afgelegd, hebben wij zijn lichaam thuis opgebaard. Hij lag gekleed op zijn bed in de slaapkamer, in de kleren die hij graag droeg. In die kamer stond op een tafel een boeket bloemen met mooie kleuren. Op die tafel lagen ook de rouwbrief en de Bijbel, opengeslagen bij de tekst op de rouwbrief. Op het voorblad van de rouwbrief stond een symbool afgedrukt dat tijdens zijn leven en bij zijn werk voor hem van grote betekenis is geweest: een levensboom. De bijbeltekst op de rouwbrief stond in nauw verband met dit symbool. Maar niet alleen daarmee. Ook met zijn levenshouding en met de manier waarop hij vanaf het begin zijn ziekte aanvaardde, ook na de plotselinge negatieve wending die hem in enkele weken naar het einde van zijn leven zou leiden.

Tijdens de rouwsamenkomst in de kerk stonden er karakteristieke foto's op de liturgietafel, met daarbij voorwerpen van kristal, waar hij erg van hield, en beeldende kunst. Dat waren tekenen van hoop en hemelse heerlijkheid. Naast de kist stond zijn eigen kistorgel. Dit orgel werd zacht bespeeld door een familielid toen wij als gezin zijn persoon en leven in woorden probeerden te vatten. Al die elementen bij elkaar riepen als het ware de aanwezigheid van hem op.

Maar ook in de dankbetuigingsbrieven stond onder de tekst weer een belangrijk symbool uit zijn leven afgebeeld: een granieten vorm die de wisselwerking in zijn werk uitbeeldde. Een deel daarvan zal ook een plaats krijgen op zijn graf. Jan ligt begraven in een parkgedeelte van het kerkhof; 'echt een plek voor hem,' zeggen wij.

Dit is tot nu toe onze manier geweest om de laatste eer te bewijzen aan iemand die ons lief blijft, die in het geloof in een genadige God is gestorven, en die ons daarin is voorgegaan in meer dan een opzicht. Met deze laatste eer menen wij het beste te rouwen om verlies dat diep ingrijpt. Deze manier helpt ons tot nu toe goed, ook al voelt het verdriet en gemis steeds anders en verandert dit naarmate de datum van overlijden langer is geleden.